

**Samråd enligt 6 kap. 4§ miljöbalken inför tillståndsprövning
av vattenverksamhet:**

Väg 19, Bjärlöv – Broby, åtgärder i Helge å och Olingeån

Östra Göinge kommun, Skåne län

Samrådsunderlag 2016-09-19

UNDERLAG FÖR SAMRÅD FÖR VATTENVERKSAMHET I HELGE Å OCH OLINGEÅN SAMT FÖR TILLSTÅNDSPRÖVNING NATURA 2000 OCH NATURRESERVAT MATSALYCKE

Bakgrund

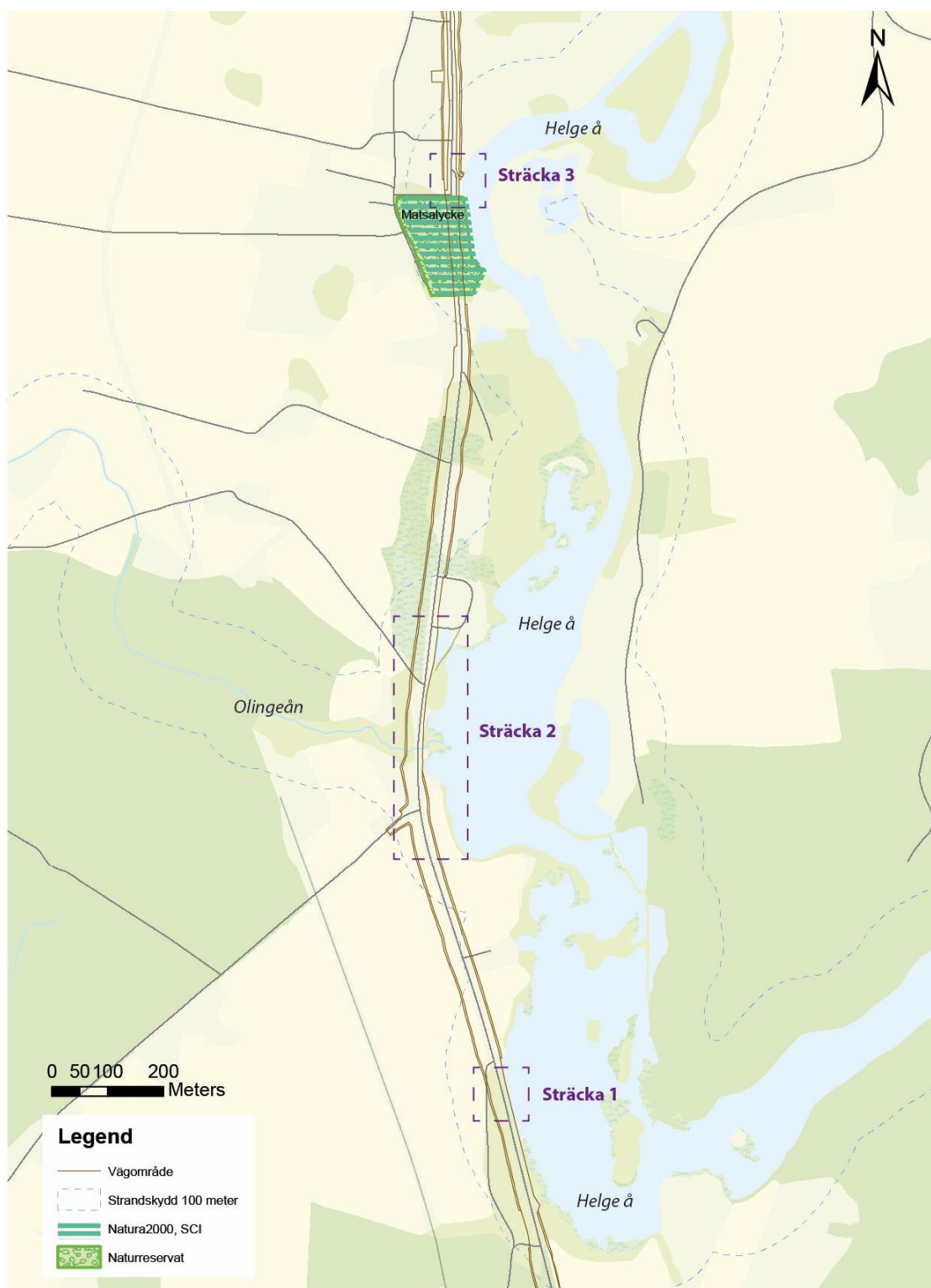
Region Skåne har pekat ut väg 19 som ett av åtta särskilt viktiga regionala stråk för trafikförsörjningen och den regionala utvecklingen i Skåne. Vägen är också av stor betydelse för lokaltrafik mellan orterna Broby, Knislinge, Hanaskog och Bjärlöv. Av detta skäl planeras en ombyggnad av vägen mellan Bjärlöv och Broby. Målet med projektet är att öka trafiksäkerheten och tryggheten, förbättra framkomligheten på sträckan samt att minska störningarna för boende utmed aktuell vägsträckning. Den önskade standarden "målstandarden" på väg 19 mellan Bjärlöv och Broby är en mötesfri landsväg, separerad med mitträcke, anpassad för 100 km/h och omkörningsmöjlighet på runt 30% av sträckan. Se figur 1 för lokalisering.

Figur 1: Väg 19 mellan Bjärlöv och Broby som ska byggas om.

En planerad ombyggnad av väg 19, medför bland annat att vägen kommer breddas där befintlig väg går nära Helge å och Olingeåns mynning samt där vägen går genom Natura 2000-området tillika naturreservatet Matsalycke. Tillstånd för vattenverksamhet ska sökas för nya vägslänter i Helge ås vattenlinje, byte av trumma i Olingeån, tillfälliga skyddsåtgärder i åarna under byggskedet samt för permanent erosionsskydd. Natura 2000-tillstånd och delvis upphävande av Naturreservat ska sökas för breddning av väg i naturområde, nedtagning av träd i brynzonen samt tillfälliga skyddsåtgärder under byggskedet. Vidare krävs dispens och tillstånd från artskyddsförordningen beträffande tjockskalig målarmussla och St Persnycklar vilket hanteras inom tillståndsansökan. Rivnings- och byggprocess, skyddsåtgärder samt förslag till kontrollprogram är faktorer som kommer beskrivas detaljerat i tillståndsansökan.

Enligt miljöbalken 6 kap 4 § ska den som avser bedriva en verksamhet som kräver tillstånd samråda med enskilda som kan antas bli särskilt berörda, exempelvis närboende. Ansökan om tillstånd kommer att lämnas in till Mark- och Miljödomstolen i Växjö.

Figur 2: Översiktskarta vattenverksamhet i Helge å och Olingeån samt Natura 2000-område och Naturreservat som ingår i tillståndsprövningen.

Syfte

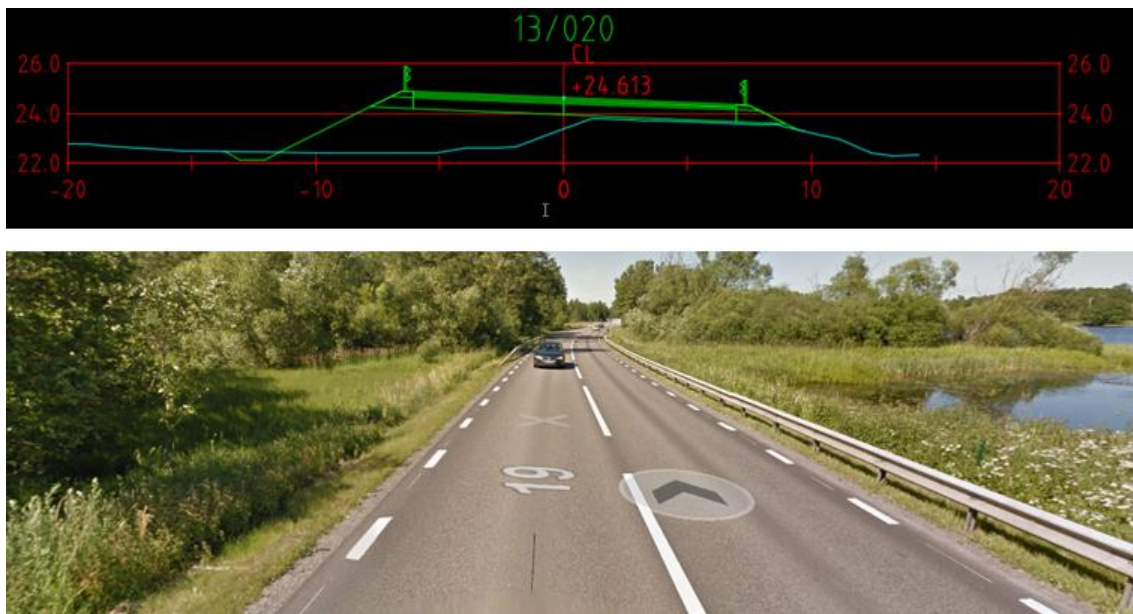
Syftet med samrådet är att informera om verksamheten och bereda enskilda möjligheter att framföra synpunkter och information till sökanden, det vill säga Trafikverket. Separat samråd kommer att genomföras med Länsstyrelsen i Skåne län.

Verksamhetens utformning

Väg 19 ska breddas i befintlig sträckning norr om Knislinge upp till Broby. I samband med breddningen behöver vägen höjas på kortare sträckor för att undvika att den i framtiden översvämmas vid ett beräknat 10-årsregn. Befintlig väg går på kortare sträckor nära Helge å. Höjningen av vägen tillsammans med breddningen på sträckorna nära Helge å gör att de nya väglänterna på kortare sträckor behöver ansluta till befintliga slänter i Helge ås strandzon och vid Helge ås vattenlinje. De aktuella sträckorna visas i figur 2 och är i storleken "sträcka 1" 200 meter, "sträcka 2" 740 meter och "sträcka 3" 300 meter. I figur 3 och 4 visas förslagsskisser på sektioner där det framgår att vägen kommer breddas på västra sidan samt att slänten mot Helge å kommer justeras för att slutas an mot befintlig. Nya slänter kommer att utformas på liknande sätt som befintliga slänter.

Figur 3. Förslagsskiss på höjning och breddning av vägen åt väster samt ny släntanslutning mot Helge å. Blå linje visar befintlig vägprofil, grön linje visar förslag till ny profil. Sektionen och bilden är ett parti i delsträcka 1.

Figur 4. Förslagsskiss på höjning och breddning av vägen åt väster samt ny släntanslutning mot Helge å. Blå linje visar befintlig vägprofil, grön linje visar förslag till ny profil. Sektionen och bilden är ett parti i delsträcka 2 strax söder om Olingeåns mynning.

Längs en av sträckorna som breddas och höjs korsar vägen Olingeån, som sedan mynnar i Helge å. För att anpassas till den nya vägens bredd och höjd behöver den befintliga trumman under vägen som leder vatten från Olingeån till Helge å bytas. Idag är befintlig trumma konstant vattenfylld och vattnet dämmer upp i Olingeån och i omkringliggande låglänta områden. Det finns en risk att det vid ett större regn och vid tillfälliga högre vattenstånd i framtiden uppstår översvämningar i detta område. För att helt undvika översvämningar hade vägen behövt höjas betydligt men detta bedöms inte vara motiverat då det inte föreligger några stora problem med stabilitet eller avbördning av vatten i trumman för Olingeån. Den befintliga trumman ersätts med en något större trumma för att öka kapaciteten på genomföringen något. Vid byte av trumman kommer arbete behöva utföras i Olingeåns strandzon och vatten.

Breddningen av väg 19 genom Natura 2000-området tillika naturreservatet Matsalycke kommer göras åt öster för att undvika de högsta naturvärdena på västra sidan. Breddningen innebär att en del träd i brynzonen behöver tas ner och att skyddsåtgärder behövs för andra träd som står nära vägområdet. Två alternativa lösningar ska utredas i tillståndsprövningen, en utformning med naturliga slänter som ger ett lite bredare vägområde och en utformning med stödmur som är mer yteffektiv men som blir en mer framstående konstruktion i naturområdet.

Natur- och vattenvärden

Helge å har mycket högt biotopvärde, vilket baseras på att ån är en viktig livsmiljö för en lång rad organismer knutna till stilla framflytande, större åar. Vattenlevande organismer som har Helge å som livsmiljö är bland annat de rödlistade fiskarterna lake (NT) och mal (VU) samt faren, färna, grönlång, gös, sandkryp och öring. Andra arter som finns i och längs ån är utter (NT), tjockskalig målarmussla (EN) och flat dammussla (NT).

Vattendraget är näringspåverkat och enligt naturvårdsprogrammet är det allt brunare vattnet ett allt mer framträdande miljöproblem. Den så kallade brunifieringen tros bero på bidrag av humöst material från skogsmarker. För att miljö kvalitetsmålen ska uppnås bör områdets hydrologi inte ändras eller påverkas, tillförsel av näring och humöst material till vattendraget bör minska och fysiska ingrepp i vattendraget bör undvikas.

Den del av Helge å som ligger i anslutning till väg 19 utgörs av kraftverksmagasin med delvis meandrande, delvis sjöliknande karaktär, låg vattenföring och stor vattenvolym. Två vattenförekomster är aktuella. Från söder är det Helge å, delen Linebäck – Olingeån (SE623326-139322) som har dålig ekologisk status och god kemisk status (med undantag för kvicksilverföreningar). Därefter ligger vattenförekomsten Helge å, delen Olingeån - Kilingaån (SE623665-139314) som har dålig ekologisk status och god kemisk status (med undantag för kvicksilverföreningar). Fastställd miljö kvalitetsnorm för Helge å är God ekologisk status till 2027 och God kemisk status till 2015.

Figur 3: Helge å, t.v. sträcka 1, t.h. sträcka 3. Foto: Ida Blomqvist.

Olingeån börjar vid sjön Tydingen och rinner i öst-västlig riktning för att korsa väg 19 i trumma söder om Nöbbelöv innan den rinner samman med Helge å. Olingeån har mycket högt biotopvärde, vilket baseras på att ån är en viktig livsmiljö för en lång rad organismer knutna till stilla framflytande, mindre åar. Hit kan t.ex. räknas fisk, småkryp i vatten (insekter, kräftdjur, mollusker) men också organismer som sprider sig i och längs med vattnet. Inventeringen av tjockskalig målarmussla var resultatlös i området runt väg 19. Vid elfisket, som genomfördes i en lokal uppströms väg 19 fångades små öringar, vilket tyder på att lek och förnygring sker längs denna sträcka av Olingeån. Öring kan vandra upp i Olingeån från Helge å men det bedöms inte finnas öringbiotoper i direkt anslutning till vägen.

Olingeån (SE623261-138959) har dålig ekologisk status och god kemisk status (med undantag för kvicksilverföreningar). Fastställd miljö kvalitetsnorm för ån är God ekologisk status till 2027 och God kemisk status till 2015. Provtagningar visar att ån är näringsämnespåverkad med mycket höga kvävehalter och höga fosforhalter.

Figur 4: Olingeån, östra sidan. Foto: Calluna i Rapport Inventering av Ekologiska samband längs Rv 19 mellan Bjärlöv och Broby.

Natura 2000-området tillika naturreservatet Matsalycke består huvudsakligen av betad ädellövskog dominerad av ask samt klibbalskog. Matsalycke ingår som en del av ett större område med kärrmarker som under lång tid hävdats som slättermarker. Matsalycke genomkorsas idag av väg 19.

Området på den västra sidan av vägen är definierad som Natura 2000-naturtypen Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070). Denna del består till största delen av en betad, trädbärande hage där ask dominerar i trädskiktet. Den västra sidan är klassad med högsta naturvärde, klass 1, i den genomförda naturvärdesinventeringen. I bevarandepLANEN för Natura 2000-området anges att området ska omfatta en yta av 1,2 ha (Länsstyrelsen i Skåne län 2005). Övriga bevarandemål är att grova träd, med stamradie över 1 meter, inte ska minska; att buskskiktet ska gynnas; samt att hålträd och död ved ska få stå kvar.

Öster om väg 19 finns områden som är utpekade som naturtyperna Trädklädda betesmarker (9070) respektive Svåmlövskog (9750). Området består av betad skog med inslag av gamla lövträd, främst ask, som visar att området tidigare haft en liknande struktur som den väster om vägen. Främst består området ner mot ån av yngre trädskikt med klibbal men även inslag av äldre ädellövträd. Naturvärdena på den östra sidan har enligt genomförd naturvärdesinventering högt naturvärde, klass 2.

Matsalycke har både biotop- och artvärden och framförallt träden i området har höga värden. Trädbeståndet utgörs främst av ask, men enstaka ek, klibbal och asp förekommer. I den

genomförda naturvärdesinventeringen identifierades totalt 23 träd med naturvärden, klass 1-3, i närheten av väg 19. De höga värdena är främst kopplade till håligheter i stammarna och trädens ålder, vilka är viktiga faktorer för insekter, svampar och organismer som lever på och av träden. I området finns gott om död ved vilket ger förutsättningar för en värdefull insektsfauna och fladdermuslokal som har sina spridningsområden på båda sidor om väg 19. Förutom detta sker ett genetiskt utbyte över vägen av andra organismer, till exempel svampar och mossor. Artvärdena i Matsalycke består av förekomst av den hotade arten ask, de rödlistade arterna tusengömning samt rödfotad nagelskivling som lever på ved, den fridlysta orkidén S:t Persnycklar och ett par skogliga signalarter som fungerar som indikatorer för äng och bete.

Figur 5: Matsalycke t.v. västra sidan, t.h. östra sidan. Foto: Ida Blomqvist.

Bedömd påverkan och skyddsåtgärder

Vid arbete intill och i Helge å och Olingeån erfordras skyddsåtgärder för att förhindra att rivnings- och byggmaterial hamnar i ån. Hantering av bortlett vatten i byggskedet är viktigt avseende kvalitet då inga föroreningar får ledas till Helge å eller Olingeån. Bortlett vatten bör passera eventuell reningsanläggning och silas över gräsbeklädd mark innan det släpps i recipient. För att förhindra sedimentation och grumling av Helge å och Olingeån kan det vara motiverat att vidta fysiska skyddsåtgärder såsom anläggning av siltgardiner. Helge å och Olingeån är kända uttervatten och nya utterpassager planeras norr om Olingeån och vid rastplats Anilla några hundra meter norr om ån, som komplement till befintlig utterpassage söder om Olingeån. Detta bidrar till att skapa fler säkra passager för utter mellan Helge å och våtmarker väster om väg 19.

I byggskedet föreslås att värdefulla träd i Matsalycke skyddas för att undvika negativ påverkan ovan och under mark. Skyddsåtgärder ska motsvara att planka stammen och sätta upp byggstängsel utanför trädens krona alternativt i vägområdesgränsen. För de träd som står på ett avstånd från vägområdet så att risk för skador på rötter finns, kan ytterligare skyddsåtgärder bli aktuella. Kontrollprogram för Matsalycke rekommenderas under byggtiden samt en specialist på plats när åtgärder utförs. Exempel på skyddsåtgärder är försiktig grävning eller handgrävning runt träden, arbetsområdet kan smalas på kortare sträckor förbi träden, de föreslagna diken kan på kortare sträckor förbi träden förläggas i rör.

Val av byggmetoder ska syfta till att minimera påverkan på omgivande miljö beträffande exempelvis buller, vibrationer, markåverkan och drivmedelsspill.

Kontrollprogram

När tillstånd till vattenverksamhet, Natura 2000-tillstånd samt dispens för delvis upphävande av naturreservat meddelats kommer ett antal villkor att föreskrivas. Sådana villkor, som skall journalföras, kan bland annat omfatta hantering av arbetsmaskiner, drivmedel, skyddsåtgärder för minimering av grumling i vattnet, tidsangivelser för vissa arbetsmoment. Härtill kommer kontrollprogram som ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten, Länsstyrelsen.

Sammanfattning

Sammantaget bedöms miljöeffekterna till följd av föreslagen vattenverksamhet i Helge å och Olingeån samt föreslaget i Natura 2000-tillståndet och naturreservatsdispensen vara små och acceptabla med hänsyn till den förbättring som blir vad gäller trafiksäkerheten. Föreslagna åtgärder är en förutsättning för planerad utbyggnad av väg 19.

Fortsatt handläggning

När vi tagit del av inkomna synpunkter och länsstyrelsen fattat beslut om verksamheten kan anses medföra betydande miljöpåverkan eller inte, kommer en teknisk beskrivning och miljökonsekvensbeskrivning att upprättas. När allt underlag är klart inges ansökan till Mark- och miljödomstolen i Växjö.

Innan huvudförhandlingar hålls av Mark- och miljödomstolen kommer alla som önskar att få möjlighet att yttra sig i målet. Möjlighet finns också att yttra sig i samband med att domstolen håller huvudförhandling på plats.

Möjlighet lämna skriftliga synpunkter

Ni ombeds lämna era synpunkter på förslaget via brev eller via epost till:

Trafikverket Region Syd,
Box 543, 291 25 Kristianstad
e-post: trafikverket@trafikverket.se

Vänligen märk e-post alternativt brev med ärendenummer TRV 2016/81814
För att kunna beakta Era synpunkter behöver vi få in dem senast den 2016-10-14.

Vart vänder jag mig med frågor?

Chris Thórisson Trafikverket Region Syd
Tel: 010-124 16 50
e-post: chris.thorisson@trafikverket.se.

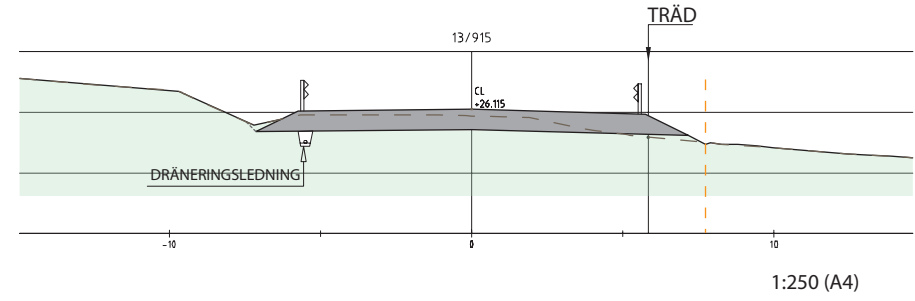
Med vänlig hälsning

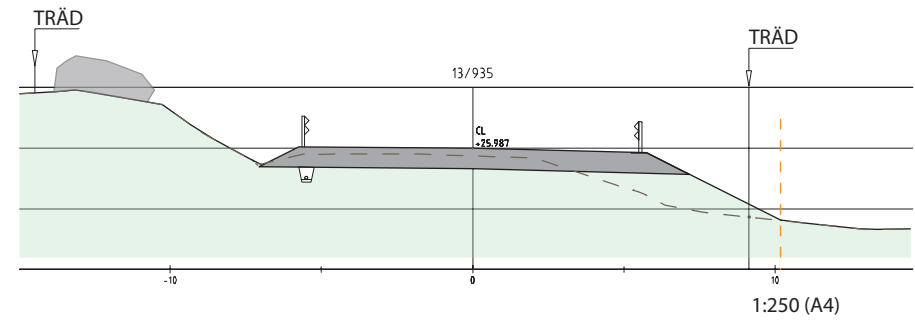
Chris Thórisson, projektledare

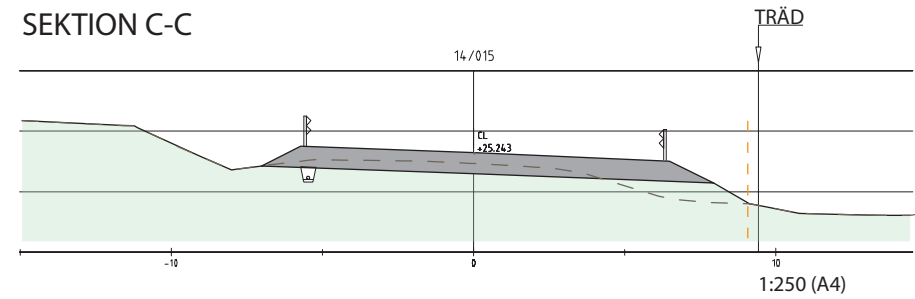
SEKTION A-A

SEKTION B-B

SEKTION C-C

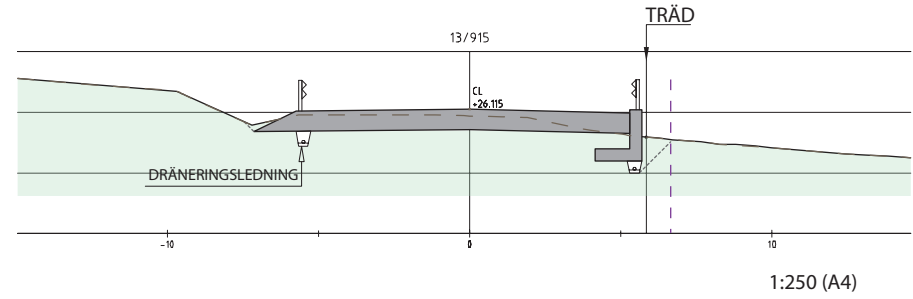

LEGEND

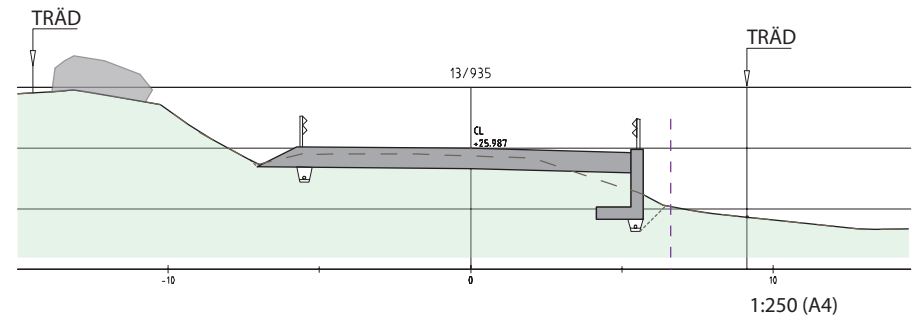
- Föreslagen ny väg
- Naturmark
- Vatten
- Befintliga träd med naturvärden enligt Naturvärdesinventering 2015
- Befintliga träd
- Befintliga vägar i plan & befintlig marknivå/vägbana i sektioner
- Befintligt släntutfall (släntkrön/slänkfot)
- Nytt släntutfall (nya slänter möter bef. mark)

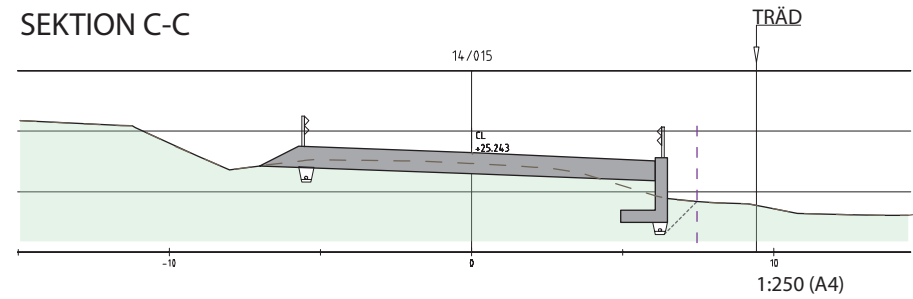
SEKTION A-A

SEKTION B-B

SEKTION C-C

LEGEND

- Föreslagen ny väg
- Naturmark
- Vatten
- Befintliga träd med naturvärden enligt Naturvärdesinventering 2015
- Befintliga träd
- Befintliga vägar i plan & befintlig marknivå/vägbana i sektioner
- Befintligt släntutfall (släntkrön/släntfot)
- Nytt släntutfall (nya slänter möter bef. mark)